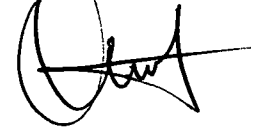

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri uyarınca **Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri ERSOY** tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim
19.12.2025.

Nevroz UYSAL ASLAN**Şırnak Milletvekili**

Şırnak'ın Cizre ilçesi sınırlarında planlanan Nerdüş HES ve Sulama Barajı Projesi, kültürel mirasın yok sayılması, hukukun parçalı işletilmesi, güvenlik gerekçesiyle köylerin sessizce tasfiye edilmesi ve kamu kurumları arasında örtük bir sorumluluk dağıtımını üzerinden ilerleyen çok katmanlı bir ihlal alanına dönüşmüştür.

Mardin Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, aynı proje alanı için kısa aralıklarla iki tamamen zıt karar üretmiştir.

- 2023 tarihli uzman raporlarında alan için "2863 sayılı Kanun kapsamında sakınca yoktur" denilmiş,
- Buna karşın 24 Haziran 2024 tarihli ve 865 sayılı Kurul kararıyla Çağlayan Kalesi ve Yerleşimi 1. derece arkeolojik sit alanı olarak tescil edilmiştir.

Bu tescil kararına rağmen sit sınırlarının baraj gövdesi ve etki alanı ile çakışıp çakışmadığına dair net ve şeffaf bir teknik rapor ÇED raporuna dahil edilmesi anlamında ilgili bakanlığa ve kamuoyuna sunulmamış, danışma kurulu toplanmamış ve sit kararı ÇED dosyasına yansıtılmamıştır.

Bu süreçte; DEM Parti milletvekilleri, Özgürlük için Hukukçular Derneği (ÖHD) üyesi avukatlar ve barajın etki edeceği köyde taşınmazı bulunan köylülerin katılımıyla, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nda Nerdüş HES ve Sulama Barajı Projesi'ne ilişkin

olarak 2 Temmuz 2025 tarihinde gerçekleştirilen İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu toplantısına katılım sağladık. Tüm bu hukuksuzluklar toplantıda açıkça tarafımızca dile getirilmiştir.

Bu toplantıda dile getirilen itirazlar ve ortaya konulan hukuka aykırılıklar. ÇED sürecinin seyrini değiştirmemiş; aksine idare, bu itirazları içeriksel olarak değerlendirmek yerine. süreci mevcut idari görüşler üzerinden tamamlamayı tercih etmiştir. Nitekim bu yaklaşımın somut yansıması olarak, 11 Kasım`da verilen Nihai ÇED kararında. Kültür ve Turizm Bakanlığı Mardin Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 07.10.2025 tarih ve E-77014512-165.02.03-7370404 sayılı görüşüne dayanılarak itirazlara cevap vermiştir. Kurul'un ilgili yazısından anlaşıldığı üzere; projenin A Geçirimsiz Malzeme ve Kaya-1 Malzeme alanında 1 adet 1.derece arkeolojik sit alanı ve 1 adet 1. Grup yapı olarak tescilli kültür varlığı, sulama sahasında 5 adet 1. Derece ve 1 adet 2. derece sit alanı bulunmaktadır. İlgili yazının devamında sit alanları ile ilgili Bilim Komisyonu oluşturulacağı ve bu komisyon tarafından hazırlanacak rapor doğrultusunda Kurul Kararı verileceği ifade edilmiştir. Ancak tüm bu tespitlere rağmen her ne kadar taahhütler doğrultusunda denilse de "ÇED sürecinin tamamlanmasında herhangi bir sakınca olmadığı" yönünde görüş bildirilmiştir. Bu durum, koruma hukukunun özüne aykırı bir "önce kabul et. sonra görmezden gel" pratiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak 15 Aralık 2025 tarihinde söz konusu ÇED olumlu kararı çıkmıştır. Bu karar ile birlikte baraj ve HES projesine ilişkin inşaat faaliyetlerinin başlamasının önünde fiili hiçbir engel kalmamış olup; başlanacak çalışmaların arkeolojik sit alanları, kültürel miras varlıkları, ekosistem ve yaşam alanları üzerinde geri dönüşü mümkün olmayan tahribatlara yol açacağı açıktır. Nitekim kazı, dolgu ve altyapı çalışmalarıyla birlikte hem kültürel hem de doğal varlıklar açısından telafisi imkânsız kayıplar yaşanması kaçınılmaz hâle gelecektir.

Ancak söz konusu proje alanında yaşanan hukuksuzluklar yalnızca ÇED süreci ve kültürel mirasın korunmamasıyla sınırlı kalmamış; aynı coğrafyada "güvenlik" gerekçesiyle işletilen uygulamalar yoluyla yurttaşların mülkiyet ve yerleşim haklarının da sistematik biçimde askıya alındığı daha kapsamlı bir tabloyu ortaya çıkarmıştır.

Şöyle ki aynı bölgede yer alan Hisar ve Çağlayan (Şax ve Heblêr) köyleri, yıllardır "güvenlik" gerekçesiyle yerleşime kapalı tutulmaktadır. Ancak bir yurttaşın CİMER başvurusuna verilen yanıt ve ardından yapılan Bilgi Edinme başvurularına Milli Savunma Bakanlığı tarafından

verilen resmi cevap, gerçeği açığa çıkarmıştır. Verilen cevapta; Tarım ve Orman Bakanlığı'nın 10.03.2009 tarihli ve 480 sayılı yazısı ile 57.280.000 m² büyüklüğündeki orman vasıflı alanın, atış ve tatbikat alanı olarak kullanılmak üzere 49 yıllığına Millî Savunma Bakanlığı'na tahsis edildiği, Hisar köyünün bu alanın içinde dava süreci devam eden taşınmazlar bulunduğu, eski mülklerin bulunduğu alana isabet edecek şekilde atış faaliyeti "gerçekleştirmediklerini" açıkça ifade edilmiştir.

Bir yanda baraj ve HES, bir yanda 1. derece arkeolojik sit alanları. diğer yanda 49 yıllığına askerî tatbikat sahasına çevrilen alanlar. aynı coğrafyada farklı ve çoklu rejimlerin işletildiğini göstermektedir. Ancak bu rejimlerin hiçbiri yurttaşı muhatap almamaktadır. Bu durum, kamu yararı değil; rant, güvenlikçilik ve hafıza silmeyi içinde barındıran eko-kırım eksenli bir yönetim anlayışını işaret etmektedir.

Bu bağlamda;

1. Mardin Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun Nerdüş HES ve Sulama Barajı Proje alanı için kısa aralıklarla birbiriyle çelişen kararlar almasının gerekçesi nedir?
2. 24 Haziran 2024 tarihli ve 865 sayılı Kurul kararıyla 1. derece arkeolojik sit alanı olarak tescil edilen Çağlayan Kalesi ve Yerleşimi'nin sınırları, baraj gövdesi, rezervuar alanı ve malzeme ocaklarıyla çakışmakta mıdır?
3. Söz konusu sit alanlarının proje etki alanıyla ilişkisini ortaya koyan güncel, teknik ve haritalı bir rapor Bakanlığınız tarafından hazırlanmış mıdır? Hazırlandıysa neden kamuoyuyla paylaşılmamıştır?
4. 2863 sayılı Kanun uyarınca oluşturulması gerektiği belirtilen Bilim Komisyonu hangi tarihte kurulmuştur, kimlerden oluşmaktadır ve bugüne kadar hangi çalışmaları yürütmüştür?
5. Bilim Komisyonu raporu henüz hazırlanmamışken, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın "ÇED sürecinin tamamlanmasında sakınca olmadığı" yönünde görüş vermesinin hukuki dayanağı nedir?
6. Proje alanında tespit edilen 1. derece ve 2. derece arkeolojik sit alanları ile 1. Grup yapıların korunmasına ilişkin Bakanlığınızca hazırlanmış bağlayıcı bir koruma ve yönetim planı bulunmakta mıdır?
7. Sit alanlarının bulunduğu bir projede, ÇED süreci tamamlanmadan önce koruma önceliği ilkesinin işletilmemesinin sorumluluğu hangi idari birimlere aittir?

